

IP OFFICE

Український національний офіс
інтелектуальної власності та інновацій

РЕЗЮМЕ РІШЕННЯ СУДУ ЄС

У СПРАВІ C-145/10
ВІД 1 ГРУДНЯ 2011 РОКУ
(EVA-MARIA PAINER)

ПИТАННЯ, ЯКІ СТАВИЛИСЯ ЩОДО ТЛУМАЧЕННЯ ДИРЕКТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ 2001/29/ЄС ВІД 22 ТРАВНЯ 2001 РОКУ² ПРО ГАРМОНІЗАЦІЮ ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ:

2) (а) Чи слід тлумачити статтю 5(3)(d) Директиви 2001/29 ... у світлі статті 5(5) цієї директиви як таку, що її застосування не виключається, якщо повідомлення в пресі, в якому цитується твір або інший охоронюваний об'єкт, не є літературним твором, охоронюваним авторським правом?

(b) Чи слід тлумачити статтю 5(3)(d) [Директиви 2001/29] у світлі статті 5(5) цієї Директиви як таку, застосування якої не виключено, якщо ім'я автора або виконавця не додається до цитованого твору або іншого охоронюваного об'єкта?

3) (а) Чи слід тлумачити статтю 5(3)(e) Директиви 2001/29 на основі статті 5(5) як таку, застосування якої в інтересах кримінального правосуддя в контексті громадської безпеки вимагає спеціального, актуального та прямого запиту на публікацію зображення з боку органів безпеки, тобто що публікація зображення повинна бути офіційно замовлена для цілей пошуку, інакше буде скоєно правопорушення?

(b) Якщо відповідь на питання 3 буде негативною, тоді питання - чи можуть ЗМІ посилатися на статтю 5(3)(e) [Директиви 2001/29], без такого запиту на розшук з боку органів влади чи повинні вони вирішувати на власний розсуд, чи слід публікувати зображення "в інтересах громадської безпеки"?

(с) Якщо відповідь на питання 3 ствердна: чи може ЗМІ згодом стверджувати, що публікація зображення слугувала цілям розшуку особи, чи завжди необхідне конкретне звернення до читачів з проханням допомогти в розшуку при розслідуванні злочину, яке повинно бути безпосередньо пов'язане з публікацією фотографії?

4) Чи можуть тимчасові дії з відтворення бути "невід'ємною і суттєвою частиною технологічного процесу", якщо вони полягають у роздрукуванні частини твору, що складається з одного або декількох уривків тексту з 11 слів?

9) Чи слід статтю 1(1) Директиви 2001/29 у поєднанні зі статтею 5(5) Директиви та статтею 12 Бернської конвенції ... зокрема, відповідно до статті 1 Протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [підписаного в Римі 4 листопада 1950 року] та статті 17 Хартії основних прав Європейського Союзу, тлумачити як таку, що фотографічні твори та/або фотографії, зокрема портретні фотографії, мають "слабший" рівень охорони авторським правом або взагалі не мають охорони авторським правом щодо адаптацій, оскільки, зважаючи на їхнє "реалістичне зображення", рівень творчої свободи є незначним?

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Пані Rainer багато років працювала фотографом-фрілансером, фотографуючи, зокрема, дітей у дитячих садках та дитячих будинках. Під час цієї роботи вона зробила кілька фотографій Natascha K., обираючи фон, визначаючи позу та вираз обличчя, а також виготовляючи та проявляючи їх (далі – спірні фотографії).

Пані Rainer вже понад 17 років підписує фотографії, які вона виготовляє, своїм ім'ям. Це маркування здійснювалося різними способами (які змінювалися з роками): за допомогою наклейок та/або відбитків у декоративних портфоліо чи кріпленнях. Ці позначення завжди містили її ім'я та робочу адресу.

Пані Rainer продавала зроблені нею фотографії, але без передачі третім особам будь-яких прав на них і без згоди на їхню публікацію. Ціна, яку вона призначала за фотографії, відповідала виключно ціні примірників.

Після викрадення Natascha K., якій на той час було 10 років, у 1998 році компетентні органи безпеки розпочали розшук, в якому були використані спірні фотографії.

Відповідачами в основному провадженні є видавці газет і журналів (Standard, Süddeutsche Zeitung GmbH, Spiegel-Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co KG, Verlag M. DuMont Schauberg Expedition der Kölnischen Zeitung GmbH & Co KG, Axel Springer).

У 2006 році Natascha K. вдалося втекти від свого викрадача. Після втечі Natascha K. і до її першого публічного виступу відповідачі в основному провадженні опублікували спірні фотографії у газетах, журналах і на веб-сайтах згаданих видавців, не вказуючи імені фотографа або вказуючи в якості фотографа інше ім'я.

Висвітлення в різних ЗМІ та на веб-сайтах відрізнялося вибором спірних фотографій та супровідного тексту. Відповідачі в основному провадженні стверджують, що вони отримали спірні фотографії від інформаційного агентства без згадки імені пані Rainer або іншого ім'я.

В деяких з цих публікацій також був опублікований портрет, створений за допомогою комп'ютера на основі спірних фотографій, який, оскільки не було жодної свіжої фотографії Natascha K. до її першої публічної появи, представляв ймовірне зображення Natascha K. (далі – спірний фоторобот).

Згідно заявлених вимог до Handelsgericht у Відні 10 квітня 2007 року пані Rainer вимагала, щоб відповідачі в основному провадженні негайно припинили відтворення та/або розповсюдження без її згоди та без зазначення її як автора спірних фотографій та спірного фоторобота без її згоди.

Пані Rainer також просила зобов'язати відповідачів у провадженні в національному суді подати звітність, а також зобов'язати їх виплатити відповідну винагороду і компенсацію за завдану шкоду.

Водночас, пані Rainer подала заяву про застосування тимчасової судової заборони, рішення щодо якої вже було винесено вищою судовою інстанцією, Oberster Gerichtshof (Верховним Судом), рішенням від 26 серпня 2009 року. Як видно з ухвали щодо звернення винесеною Oberster Gerichtshof, суд застосовуючи відповідні національні норми вирішив, що відповідачі в основному провадженні не потребували згоди пані Рейнер на публікацію оскаржуваного фоторобота. На думку цього суду, спірна фотографія, яка була використана як шаблон для спірного фоторобота, була, безумовно, фотографічним твором, охоронюваним авторським правом. Однак виготовлення та публікація спірного фоторобота не було адаптацією, для якої потрібна згода пані Rainer як автора фотографічного твору, а вільним використанням, яке не потребувало її згоди.

Суд, який розглядав справу, вважав, що питання про те, чи є це адаптацією або вільним використанням, залежить від докладених творчих зусиль. Чим вищий рівень творчих зусиль докладено до шаблону, тим менш імовірним є вільне використання. На думку суду, що розглядав справу, у випадку портретних фотографій,

які є предметом спору, автор користується лише невеликим ступенем творчої свободи. З цієї причини охорона авторського права на цю фотографію є вузькою. Крім того, спірний фоторобот на основі шаблону є новим і самостійним твором, який підлягає окремій охороні авторським правом.

Handelsgericht (Віденський господарський суд) вирішив призупинити провадження у справі та передати на розгляд Суду ЄС наведені вище питання для винесення попереднього рішення.

РОЗГЛЯД СПРАВИ

Суд вирішив розглядати Четверте питання другим, яке мало своєю метою визначення правильності позиції, згідно з якою відповідачі в основному провадженні не потребували згоди пані Rainer на публікацію спірного фоторобота, створеного на основі портретної фотографії, оскільки обсяг охорони, що надається такій фотографії, був обмеженим або навіть відсутнім через обмежений ступінь творчої свободи, що допускається для таких фотографій. Суд вирішив, що таке питання слід розуміти як питання про те, чи слід тлумачити статтю 6 Директиви 93/98 як таку, що означає, що портретна фотографія може, відповідно до цього положення, охоронятися авторським правом, і якщо так, то чи не є ця охорона, через нібито занадто малий ступінь творчої свободи, який можуть передбачати такі фотографії, нижчою за охорону, особливо щодо режиму, який регулює відтворення творів, передбачений статтею 2(а) Директиви 2001/29, ніж охорона, якою користуються інші твори, зокрема, фотографічні твори.

Відповідаючи на питання про те, чи користуються реалістичні фотографії, зокрема портретні фотографії, охороною авторським правом відповідно до статті 6 Директиви 93/98, Суд вказав, що вже вирішив у справі C-5/08 Infopaq International [2009] ECR I-6569, п. 35, що авторське право може застосовуватися лише до об'єкта, такого як фотографія, яка є оригінальною в тому сенсі, що вона є власним інтелектуальним творінням її автора.

Це стосується випадків, коли автор мав можливість виразити свої творчі здібності при створенні твору через вільний і творчий вибір (творчі рішення) (див., а contrario, об'єднані справи С-403/08 і С-429/08 "Football Association Premier League and Others " та інші" [2011] ECR I-0000, п. 98). Що стосується портретної фотографії, то фотограф може робити вільний і творчий вибір у кілька способів і на різних етапах її створення. На етапі підготовки фотограф може вибрати фон, позу об'єкта зйомки та освітлення. Під час портретної зйомки він може вибрати кадрування, кут зору та атмосферу, яку буде створено. Нарешті, обираючи знімок, фотограф може вибрати з безлічі доступних технік проявлення ту, яку він бажає застосувати, або, якщо це доречно, використати комп'ютерне програмне забезпечення. Здійснюючи ці різноманітні вибори, автор портретної фотографії може накласти на створений твір свій "особистий відбиток". Отже, портретна фотографія може, охоронятися авторським правом, якщо вона є інтелектуальним творінням автора, що відображає його особистість і виражає його вільний і творчий вибір при створенні цієї фотографії.

Що стосується питання про те, чи є така охорона нижчою за охорону інших творів, зокрема фотографічних творів, Суд зазначив, що автор охоронюваного твору, згідно зі статтею 2(а) Директиви 2001/29, має, серед іншого, виключне право дозволяти або забороняти його пряме або непряме, тимчасове або постійне відтворення будь-якими способами і в будь-якій формі, повністю або частково.

Тому Суд постановив, що охорона, надана цим положенням, повинна мати широке тлумачення(див. Infopaq International, п. 43). Більше того, ні в Директиві 2001/29, ні в будь-якій іншій директиві, що застосовується в цій сфері, не підтримується думка про те, що обсяг такої охорони повинен залежати від можливих відмінностей у ступені творчої свободи при створенні різних категорій творів. Таким чином, щодо портретної фотографії охорона, надана статтею 2(а) Директиви 2001/29, не може бути нижчою за ту, якою наділені інші твори, в тому числі інші фотографічні твори.

Відповідаючи на запитання 3(a) і (b) Суд зазначив, що положення Директиви 2001/29 прямо не визначають обставини, за яких інтереси громадської безпеки можуть бути підставою для використання охоронюваних творів, а це означає, що держави-члени, які вирішили запровадити такий виняток, користуються широкою свободою розсуду в цьому відношенні. Суд зазначив, що медіа, а саме видавець, не може з власної волі використовувати твір, охоронюваний авторським правом, посилаючись на мету захисту громадської безпеки. Однак, беручи до уваги призначення преси в демократичному суспільстві, можна припустити, що видавець газети може в окремих випадках сприяти досягненню мети громадської безпеки, публікуючи фотографію особи, щодо якої розпочато розшук. Однак слід дотримуватися вимоги, щоб така ініціатива здійснювалася, по-перше, на підставі рішення або дій, прийнятих компетентними національними органами для забезпечення громадської безпеки, і, по-друге, за погодженням і в координації з цими органами, щоб уникнути ризику втручання в заходи, що вживаються ними. Спеціальний, актуальний і прямий запит з боку органів безпеки на публікацію фотографії для цілей розслідування, не є необхідним.

Відповідаючи на питання 2 Суд витлумачив статтю 5(3)(d) Директиви 2001/29. Відповідно до цього положення, держави-члени можуть передбачити виняток з виключного права автора на відтворення його твору щодо цитат для таких цілей, як критика або рецензія (огляд), за умови, що (i) вони стосуються твору або іншого об'єкта, до якого вже на законних підставах надано доступ публіці; (ii) якщо це не виявляється неможливим, вказується джерело, включаючи ім'я автора; і (iii) їх використання відповідає добросовісній практиці і в тій мірі, в якій це вимагається для конкретної мети. Таким чином, це положення спрямоване на те, щоб виключне право на відтворення, надане автором, не перешкоджало публікації шляхом цитування, супроводжуваного коментарями або критикою, уривками з твору, що вже є доступним загалу.

Тому Суд обґрунтував, що стаття 5(3)(d) Директиви 2001/29 передбачає ряд умов для її застосування, однак які НЕ містять вимоги про те, що твір або інший об'єкт, має бути процитований як частина літературного твору. Далі, при відповіді на питання 2 (b) Суд вказав, що положення статті 5(3)(d) Директиви 2001/29 встановлюють принципове зобов'язання вказувати джерело цитування, включаючи ім'я автора, якщо тільки це не виявилось неможливим, за умови, що твір або інший об'єкт, що охороняється, який цитується, вже був на законних підставах доведений до загального відома. Однак, Суд наголосив, що у даному спорі використання фотографій відбувалося в межах кримінального провадження, в рамках якого після викрадення Natascha K. було оголошено у розшук компетентними органами національної безпеки у 1998 році з використанням (відтворенням) спірних фотографій. Тому, саме органи національної безпеки були ініціаторами доведення до загального відома публіки спірних фотографій, які були предметом подальшого використання відповідачами в основному провадженні. Таке доведення до загального відома не вимагає, згідно зі статтею 5(3)(e) Директиви 2001/29 (відтворення з метою захисту громадської безпеки), на відміну від статті 5(3)(d) цієї директиви (цитування з метою критики або рецензії), вказувати ім'я автора.

Отже, відповідь на питання 2 полягає у тому, що Стаття 5(3)(d) Директиви 2001/29 у контексті статті 5(5) цієї Директиви має тлумачитися як така, що не перешкоджає її застосуванню, якщо повідомлення для преси, в якому цитується твір або інший охоронюваний об'єкт, не є літературним твором, охоронюваним авторським правом.

Крім того, Статтю 5(3)(d) Директиви 2001/29 у контексті статті 5(5) цієї Директиви слід тлумачити як таку, що її застосування залежить від зобов'язання вказувати джерело, включаючи ім'я автора або виконавця, цитованого твору або іншого охоронюваного об'єкта. Однак, якщо при застосуванні статті 5(3)(e) Директиви 2001/29 це ім'я не було вказано, то це зобов'язання слід вважати виконаним, якщо вказано лише джерело.

Відповідь на питання 3 полягає у тому, що Стаття 5(3)(e) Директиви 2001/29/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 22 травня 2001 року про гармонізацію деяких аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві, у світлі статті 5(5) цієї Директиви, повинна тлумачитися як така, що медіа, такі як видавці газет, не можуть використовувати за власним бажанням твір, охоронюваний авторським правом, посилаючись на мету громадської безпеки. Однак можна припустити, що в окремих випадках видавець газети може сприяти досягненню такої мети, публікуючи фотографію особи, щодо якої розпочато розшук.

Слід вимагати, щоб така ініціатива здійснювалася, по-перше, в рамках рішення або дії компетентних національних органів, спрямованих на забезпечення громадської безпеки, і, по-друге, за погодженням і в координації з цими органами, щоб уникнути ризику втручання в заходи, що вживаються ними, однак, без спеціального, актуального і прямого звернення з боку органів безпеки з проханням опублікувати фотографію для цілей розслідування, якщо воно необхідне.

Відповідь на питання 4 полягає у тому, що Статтю 6 Директиви Ради 93/98/ЄЕС від 29 жовтня 1993 року стосовно уніфікації термінів захисту авторського права і деяких суміжних прав слід тлумачити як таку, що портретна фотографія може, відповідно до цього положення, охоронятися авторським правом, якщо, як визначає національний суд у кожному конкретному випадку, така фотографія є інтелектуальним творінням автора, що відображає його особистість і виражає його вільний і творчий вибір у створенні цієї фотографії. Оскільки було встановлено, що портретна фотографія, про яку йде мова, є твором, її охорона не поступається охороні будь-якого іншого твору, в тому числі інших фотографічних творів.

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ:

Проект має на меті поширення інформації про практику Суду ЄС з питань інтелектуальної власності серед зацікавлених фахівців.

Текст перекладу та резюме рішень Суду ЄС з питань інтелектуальної власності розроблено та представлено з інформаційною метою.

Представлена інформація НЕ є офіційною і НЕ рекомендована для використання у експертних дослідженнях.

Переклад та резюме рішень Суду ЄС створені з використанням відкритої інформації, що міститься у інформаційній системі Суду ЄС. (<https://curia.europa.eu>).

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОЄКТ:

Серія: *Рішення Суду ЄС з питань інтелектуальної власності: резюме, неофіційний переклад.*

Про що: *про позиції Суду ЄС у сфері інтелектуальної власності.*

Для кого: *для фахівців з питань інтелектуальної власності.*

Мета: *інформування спільноти про практику Суду ЄС з актуальних питань інтелектуальної власності.*

Координатор: *к.ю.н., доцент Любов Майданик.*

Виконавці: *к.ю.н., Галина Андрущенко, Юлія Кравченко.*

Більше резюме Рішень Суду ЄС шукай тут

<https://www.facebook.com/voice.of.creativity>

© УКРНОІВІ, 2023